

УНИВЕРЗИТЕТ
У НОВОМ САДУ

ФАКУЛТЕТ
ТЕХНИЧКИХ НАУКА

Трг Доситеја Обрадовића 6, 21000 Нови Сад, Република Србија
Деканат: 021 6350-413; 021 450-810; Централa: 021 485 2000
Рачуноводство: 021 458-220; Студентска служба: 021 6350-763
Телефакс: 021 458-133; e-mail: ftndean@uns.ac.rs

ИНТЕГРИСАНИ
СИСТЕМ
МЕНАџМЕНТА
СЕРТИФИКОВАН ОД:

XXVII Skup TRENDOVI RAZVOJA:

"On-line nastava na univerzitetima"

ZBORNİK RADOVA

www.trend.uns.ac.rs

Uredio:

Prof. dr Vladimir Katić, dipl.ing.

Novi Sad / MS Teams platforma

15 - 18. 02. 2021.

Naučno-stručni skupovi TRENDOVI RAZVOJA - TREND

1. **skup:** "Informacione tehnologije i primena u elektroenergetici", Novi Sad, okt.1994.
2. **skup:** "Električna vozila – pogon i aplikacije", Novi Sad, okt. 1996.
3. **skup:** "Savremene tehnologije u elektroprivredi", Kopaonik, mart 1997.
4. **skup:** "Nove tehnologije u elektrodistribuciji", Kopaonik, mart 1998.
5. **skup:** "Nove tehnologije u elektrodistribuciji", Kopaonik, mart 1999.
6. **skup:** "Nove tehnologije u elektrodistribuciji", Kopaonik, mart 2000.
7. **skup:** "Nove tehnologije u elektrodistribuciji", Novi Sad, feb. 2001.
8. **skup:** "Univerzitet i NT parkovi", Kopaonik, feb. 2002.
9. **skup:** "Bolonjski proces I tehnički fakulteti", Kopaonik, mart 2003.
10. **skup:** "Integrirani univerzitet i tehničke struke", Kopaonik, mart, 2004.
11. **skup:** "Šta donosi novi zakon o visokom obrazovanju", Kopaonik, mart, 2005.
12. **skup:** "Bolonjski proces i primena novog zakona", Kopaonik, mart, 2006.
13. **skup:** "Akreditacija Bolonjskih studija", Kopaonik, mart, 2007.
14. **skup:** "Efikasnost i kvalitet bolonjskih studija", Kopaonik, mart, 2008.
15. **skup:** "Doktorske studije u Srbiji, regionu i EU", Kopaonik, mart, 2009.
16. **skup:** "Bolonja 2010: stanje, dileme i perspektive", Kopaonik, mart, 2010.
17. **skup:** "EVROPA 2020: društvo zasnovano na znanju", Kopaonik, mart, 2011.
18. **skup:** "Internacionalizacija univerziteta", Kopaonik, februar, 2012.
19. **skup:** „Univerzitet na tržištu“, Maribor, Slovenija, Feb. 2013.
20. **skup:** "Razvojni potencijal visokog obrazovanja", Kopaonik, Srbija, feb. 2014.
21. **skup:** "Univerzitet u promenama...", Zlatibor, Srbija, feb. 2015.
22. **skup:** "Nove tehnologije u nastavi", Zlatibor, Srbija, feb. 2016.
23. **skup:** „Položaj visokog obrazovanja i nauke u Srbiji“, Zlatibor, Srbija, feb. 2017.
24. **skup:** „Digitalizacija visokog obrazovanja“, Kopaonik, Srbija, feb. 2018
25. **skup:** „Kvalitet visokog obrazovanja“, Kopaonik, Srbija, feb. 2019
26. **skup:** „Inovacije u modernom obrazovanju“, Kopaonik, Srbija, feb.2020.

Organizatori:

**UNIVERZITET U NOVOM SADU i
FAKULTET TEHNIČKIH NAUKA – NOVI SAD**

Programski odbor:

1. Prof. dr Dejan Jakšić
2. Prof. dr Rade Doroslovački
3. Prof. dr Dragiša Vilotić
4. Prof. dr Vladimir Katić
5. Prof. dr Srđan Kolaković
6. Prof. dr Aleksandar Kupusinac
7. Prof. dr Darko Stefanović
8. V.Prof. dr Boris Dumnić

International Steering Committee:

1. Prof. Mester Gyula, Obuda University, Budapest, H
2. Prof. Darko Knežević, University of Banja Luka, B&H
3. Prof. Branko Blanuša, University of Banja Luka, B&H
4. Prof. Milija Krajišnik, University of East Sarajevo, B&H
5. Assoc. Prof. Saša Mujović, University of Montenegro, MG
6. Prof. Biljana Stamatović, UDG, Podgorica, MG
7. Assoc. Prof. Marian Greconici, Polytechnica Timisoara, RO
8. Prof. Pero Raos, University of Osijek, HR
9. Assoc. Prof. Boris Tzankov, UACEG, Sofia, BG
10. Prof. Dimitar Taškovski, UKIM, Skopje, NMK
11. Prof. Vladimir Dimčev, UKIM, Skopje, NMK

Organizacioni odbor:

1. Prof. dr Rade Doroslovački
2. Prof. dr Aleksandar Kupusinac
3. Prof. dr Vladimir Katić
4. Prof. dr Darko Stefanović
5. Prof. dr Srđan Kolaković
6. V.Prof. dr Boris Dumnić

Izdavač:

Fakultet tehničkih nauka
Univerziteta u Novom Sadu
Novi Sad,
Trg Dositaja Obradovića 6
Tel: 021/ 450-810
Fax: 021/ 458-133
e-mail: ftndean@uns.ac.rs,
www.trend.uns.ac.rs

Tehnička obrada:

MSc Nikolić Dragomir,
e-mail: nikolicd@uns.ac.rs

CIP - Каталогизacija u publikaciji
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

378.4:[37.018.43:004.738.5(082)

SKUP Trendovi razvoja (27 ; 2021 ; Novi Sad)

Zbornik radova / XXVII skup Trendovi razvoja [sa temom] "On-line nastava na univerzitetima", Novi Sad/MS Teams platforma, 15-18. 02. 2021. ; uredio Vladimir Katić ; [organizatori] Универзитет у Новом Саду [i] Факултет техничких наука. - Novi Sad : Fakultet tehničkih nauka, 2021 (Novi Sad : Grid). - XV, 466 str. : ilustr. ; 30 cm

Tiraž 15. - Str. XV: Predgovor / Vladimir Katić. - Rezimeji na engl. jeziku uz svaki rad. - Bibliografija uz svaki rad.

ISBN 978-86-6022-313-7

1. Катић, Владимир, 1954- [уредник] [аутор додатног текста]
а) Универзитети -- Образовање на даљину -- Зборници

COBISS.SR-ID 32023305

Umnoženo u Novom Sadu, Februara 2021 godine.

Napomena: Organizator ne zastupa stavove, niti je odgovoran za tačnost podataka iznetih u radovima, već su to isključivo gledišta autora.

Organizaciju ovog skupa su pomogli Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, Republike Srbije, Pokrajinski sekretarijat za visoko obrazovanje i naučnoistraživačku delatnost AP Vojvodine i IEEE Serbia and Montenegro Section-Education Society Chapter

TEMA T4.1: AKREDITACIJA I INTERNACIONALIZACIJA (Novi ciklus akreditacije, Standardi za akreditaciju, Akreditacije studija na engleskom, Projekti mobilnosti (Erasmus+), Regionalne studije...)

Paper No.T4.1-1

00733

INTERNACIONALIZACIJA VISOKOG OBRAZOVANJA KROZ CENTAR ZA RAZVOJ KARIJERE

Sanja Škorić¹, Marko Carić², Jelena Matijašević³

^{1,3}Univerzitet Privredna akademija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu, Srbija

²Univerzitet u Privredna akademija u Novom Sadu, Srbija

¹sanja@pravni-fakultet.info, ²marko.c@pravni-fakultet.info, ³jelena@pravni-fakultet.info

Kratak sadržaj: Internacionalizacija visokog obrazovanja jeste cilj kojem se u Srbiji već dugo teži, ne samo zato što je to jedan od glavnih stubova modernog visokog obrazovanja, već zato što je prepoznata kao potreba i neophodnost, bez koje se dalje ne može razvijati visoko obrazovanje ni u nacionalnim granicama. Putevi kojima se dolazi do internacionalizacije mogu biti različiti. Osim mobilnosti studenata, nastavnog i nenastavnog osoblja, koje se u ovoj tzv. Kovid19 godini, koja se u ovoj godini pokazala potpuno neupotrebljivom, visokoškolskim ustanovama na raspolaganju stoje i drugi načini. Jedan od njih bi svakako mogao biti Centar za razvoj karijere koji treba da sublimira širok spektar aktivnosti koje, korak po korak, od samog početka studija (u slučaju studenata) ili od samog početka nastavne i naučne karijere (u slučaju nastavnog osoblja), vodi ka uspešnom ostvarivanju pojedinačnih ciljeva u vidu konkurentnosti i kompetentnosti, pa samim tim i opštem cilju razvoja visokoškolske ustanove. Jedan od tih opštih ciljeva je svakako i internacionalizacija visokog obrazovanja i visokoškolske ustanove. Dosadašnja praksa osnivanja i rada Centara za razvoj karijere je bila da se ovi centri osnivaju pri univerzitetima i kao takvi stoje na raspolaganju studentima i nastavnom osoblju svih fakulteta u svom sastavu. Ovakav način rada je donekle prirodni sled, jer je razvoj karijere potreban u svim oblastima nauke i nije od značaja da li se radi o prirodnim ili društvenim naukama. Uporednopravno gledajući, ovakvi centri u Evropi su takođe organizovani na ovakav način. Međutim, domaće visoke obrazovanje, koje pored univerziteta kao pravog lica, prepoznaje i fakultete koji nisu samo organizacione jedinice univerziteta, već i posebna pravna lica i samostalne ustanove, sa sopstvenom autonomijom, položajem i interesima, onda je više nego opravdano karijerno savetovanje organizovati u formi određenog dvodonnog sistema: fakultet-univerzitet. Kako su aktivnosti centra za razvoj karijere veoma široke, predmet ovog rada će biti aktivnosti centra koje vode ili mogu voditi ka internacionalizaciji visokog obrazovanja, da li kroz projektne aktivnosti u razvoju karijere, savetovanja u mobilnosti, informacije o internacionalnim studentskim i/ili istraživačkim stipendijama ili kroz direktne saradnje centra sa takvim centrima iz inostranstva, primenu dobre prakse i sl.

Ključne reči: Visoko obrazovanje/Internationalizacija/Centar za razvoj karijere

INTERNATIONALIZATION OF HIGHER EDUCATION THROUGH THE CAREER DEVELOPMENT CENTER

Abstract: The internationalization of higher education is a goal that has been pursued in Serbia for a long time, not only because it is one of the main pillars of modern higher education, but also because it is recognized as a need and necessity, without which higher education cannot be further developed. The paths to internationalization can be different. In addition to student mobility, teaching and non-teaching staff, which in this so-called. Kovid19 year, which proved to be completely unusable this year, higher education institutions have other ways which are available. One of them could certainly be the Career Development Center, which should sublimate a wide range of activities that, step by step, from the very beginning of studies (in the case of students) or from the very beginning of teaching and scientific careers (in the case of teaching staff), lead to successful achievement of individual goals in the form of competitiveness and competence, and thus the general goal of the development of the higher education institution. One of these general goals is certainly the internationalization of higher education and higher education institutions. The current practice of establishing and operating Career Development Centers has been that these centers are established at universities and as such are available to students and teaching staff of all faculties within them. This way of working is a natural consequence, because career development is needed in all areas of science and it does not matter whether it is the natural or social sciences. Comparatively speaking, such centers in Europe are also organized in this way. However, domestic higher education, which in addition to the university as a legal entity, recognizes faculties that are not only

organizational units of the university, but also special legal entities and independent institutions, with their own autonomy, position and interests, then it is more than justified to organize career counseling in the form of a certain bicameral system: faculty-university. As the activities of the Center for Career Development are very broad, the subject of this paper will be the activities of the center that lead or may lead to the internationalization of higher education, whether through project activities in career development, mobility counseling, information on international student and / or research scholarships or through direct cooperation of the center with such centers from abroad, application of good practice, etc.

Key Words: Higher Education / Internationalization / Career Development Center

1. UVOD

Sve do 2020. godine, kada se pomene internacionalizacija visokog obrazovanja prva asocijacija je svakako bila mobilnost, a u okviru nje mobilnost studenata na prvom mestu [1]. Iako, naravno, projekti preko kojih se vrši mobilnost studenata i nastavnog osoblja nisu jedini način da bi se jedna visokoškolska ustanova internacionalno razvijala, ti projekti su visokoškolskim ustanovama u Republici Srbiji itekako bili važni, jer su pružali velike mogućnosti kako studentima i nastavnom osoblju da se naučno, stručno, profesionalno, ali i lično razvijaju, tako i visokoškolskim ustanovama – da budu prepoznate i priznate izvan granica naše zemlje. Prethodno je prepoznato i od strane države, pa je pristupljeno izradi Strategije internacionalizacije visokog obrazovanja za period 2017-2025, ali je, nažalost navedena strategija ostala na nivou nacрта, te se akcioni planovi i metodologija njene izrade nikada nisu realizovali kroz njeno zvanično usvajanje [2]. Do sada je već opšte poznata činjenica da je obrazovanje uopšte, posebno visoko obrazovanje prevazišlo nacionalne granice i samim tim krenulo put internacionalizacije. Međutim, protekla godina, koju je obeležila svetska pandemija, učinila je da se odlože projekti mobilnosti. Ujedno, mnoge druge planirane aktivnosti su ili odložene ili održane u izmenjenom obliku. Slično je i sa internacionalizacijom. Ona je nezaustavljiv proces koji se morao održati i u uslovima kada se ne može putovati i graditi je na uobičajni način. Cilj ovog rada je upravo u tome da se otkriju i definišu oni manje vidljivi načini internacionalizacije visokog obrazovanja i visokoškolskih ustanova, odnosno da se prikaže značaj centara za razvoj karijere pri univerzitetima i njihov direktni doprinos internacionalizaciji visokog obrazovanja.

2. CENTAR ZA RAZVOJ KARIJERE – SMISAO I ZNAČAJ

Centar za razvoj karijere ili karijerno savetovanje u svetu nije nikakva novina, a u Srbiji postoji od kraja 2006 godine, kada je osnovan Centar za razvoj karijere pri Univerzitetu u Beogradu [3]. Međutim, iako ovi centri postoje i funkcionišu više od 10 godina u Srbiji, njihov rad se uglavnom svodio na usmeravanje i upućivanje studenata na stručne prakse, na dodatno obrazovanje studenata i sticanje novih veština koja su neformalne prirode, usmeravanje diplomiranih studenata i njihovo povezivanje sa potencijalnim poslodavcima, pomoć kod donošenja odluke o daljem razvoju karijere i sl. [3,4]. Naravno, to i jeste svrha zbog kojih se osnivaju ovakvi centri pri univerzitetima i njihov rad je veoma dragocen. Ono što možda kod nas nije u dovoljnoj meri prepoznato jeste da je rad centara za razvoj karijere u stvari preduslov za najvidljivije načine internacionalizacije visokog obrazovanja – mobilnosti, međunarodnu saradnju, naučno usavršavanje nastavnika izvan matične ustanove u državi i sl.

Analizom rada i spektra aktivnosti koje se sprovode preko centara za razvoj karijere došlo se do zaključka da oni sadrže veoma veliku bazu informacija o različitim mogućnostima koje postoje, kako za studente, tako i za mlade istraživače. Počev od elementarnih i psiholoških testova koji procenjuju profesionalne sklonosti, preko savetovanja u kom smeru da se započeta karijera razvija, pa do povezivanja sa potencijalnim poslodavcima i sl. Sve navedeno je od neprocenjive vrednosti za korisnike centra za razvoj karijere. Međutim, ovakve aktivnosti centara, sprovedene prema pravilima koja su ustaljena, poznata i priznata u oblasti karijernog savetovanja, itekako imaju povratno dejstvo, te indirektno utiču na dobro pozicioniranje univerziteta čiji studenti i mladi istraživači razvijaju svoju karijeru u pravom smeru. Kako? Veoma jednostavno. Pravilnim izborom karijere i uspešnošću u poslu, studenti čine svoje diplome, a samim tim i univerzitet na kojem su ih stekli, vrednijom u akademskim i stručnim krugovima. Ako se vratimo na konstataciju da je visoko obrazovanje odavno prevazišlo nacionalne granice, kao i moderno poslovanje uostalom, onda je jasno da se ta vrednost univerziteta može prepoznati i u internacionalnom smislu.

Osim studenata univerziteta, i nastavnici i mladi istraživači na gotovo isti način mogu doprineti internacionalizaciji svoje visokoškolske ustanove i univerziteta, ukoliko svoju karijeru usmeravaju prema međunarodnim aktivnostima koje treba da im budu omogućene, osim preko međunarodne saradnje i projekata, i preko centra za razvoj karijere [5]. Posebno u situaciji koja traje već godinu dana, kada se internacionalizacija univerziteta klasičnim metodama mora odložiti do nekih boljih vremena, svaki novi doprinos internacionalizaciji je dobrodošao.

3. CENTRI ZA RAZVOJ KARIJERE U SVETU

Centri za razvoj karijere izvan granica Republike Srbije postoje dugi niz godina i predstavljaju jedan od glavnih stubova razvoja i sredstava pozitivnog pozicioniranja univerziteta, kako u nacionalnom, tako i u internacionalnom okviru. Njihov značaj je prepoznat i priznat, pa se samim tim permanentno radi na njihovom daljem usavršavanju [6]. Tako je, na primer, dobra praksa karijernog savetovanja prisutna na univerzitetima u Švedskoj, Univerzitetu u Lund-u [7] i na Univerzitetu u Malme-u [8]. Iz neposrednog kontakta sa kolegama na ovim univerzitetima, a koji rade u centrima za razvoj karijere, utvrđen je glavni izazov koji je prisutan i u Srbiji, a to je motivacija studenata da se obrate centru, jer je njegov rad zasnovan na dobrovoljnoj bazi. Iako su višestruke koristi i benefiti opšte poznati, ipak je primećeno da studenti ne koriste sve potencijale, kako svoje lične, tako i potencijale koje im nudi centar za razvoj karijere. Ono što je na ovim univerzitetima različito, odnosno pri radu njihovih centara za razvoj karijere jeste što na tim univerzitetima studira veliki broj inostranih studenata, mahom iz Azije i Afrike, te je njima pomoć centra za razvoj karijere neophodna i nije ih potrebno dodatno motivisati da koriste sve usluge koje su im dostupne.

Potencijali centra za razvoj karijere se u svetskim razmerama uveliko koriste za dalji razvoj i nacionalno i internacionalno pozicioniranje univerziteta. Sakupljanjem podataka koji mogu biti od značaja za univerzitet, a koji se prikupljaju u centrima za razvoj karijere, mogu se lakše predvideti kretanja u visokom obrazovanju u budućem periodu, a spram toga se onda pristupa izradi strategija i planova koji utiču da rezultati budu pozitivni za univerzitet. Tako, na primer, u SAD-u, na Arkansas univerzitetu, postoje godišnji izveštaji, javno dostupni, u kojima se nalaze statistički podaci o tome kakvo je kretanje studenata koji su diplomirali, koliko im je bilo potrebno vremena da pronađu posao, da li su nastavili dalje da se školuju i usavršavaju i sl. [9]. Ovakvi podaci mogu da pruže dragocene informacije o kretanjima, kako na tržištu rada, konkurentnosti studenata datog univerziteta, tako i o kretanjima u visokom obrazovanju, njegovoj trenutnoj poziciji u sistemu obrazovanja, kao i njegovoj poziciji u nacionalnom i internacionalnom smislu.

4. ZAKLJUČAK

Centri za razvoj karijere u Srbiji, ma koliko se na njihovom razvoju radi više od decenije, nisu ni blizu iskoristili svoj puni potencijal i mogućnosti koje se njima mogu postići. Kako je predmet ovog rada bila internacionalizacija univerziteta preko centra za razvoj karijere, onda se organičenja u punoj iskorišćenosti ovog centra mogu posmatrati iz tog ugla. Naime, glavna prepreka u radu i aktivnostima centra za razvoj karijere u Srbiji jeste manjak motivacije studenata, gde velika većina njih nikada ne koristi usluge koje pruža ovakav centar, već se rad centra oslanja na pojedinačne upite zainteresovanih, koje su daleko manje od mogućih, ali i od onih koji su poželjni. Dakle, samim tim, svrha centra ka internacionalizaciji univerziteta se drastično smanjuje. Sledeće ograničenje koje se tiče uloge centra za razvoj karijere u internacionalizaciji univerziteta jeste ono koje centar sam sebi nameće, a to je nepostojanje jasne vizije da jedna od uloga centra može biti upravo ta – internacionalizacija univerziteta. Kada se navedene poteškoće prevaziđu, tek onda će pun potencijal karijernog savetovanja univerzitetima početi da vraća uloženi trud i vreme, ali i rezultate koji prevazilaze nacionalne granice.

5. LITERATURA

- [1] Sanja Škorić, Mirko Kulić, Jelena Matijašević – Obradović, *Internacionalizacija visokog obrazovanja kroz mobilnost nastavnog osoblja*, XXVI Skup Trendovi Razvoja – Digitalizacija visokog obrazovanja, Kopaonik, 16.-19. 02. 2020.
- [2] Nacrt Strategije internacionalizacije visokog obrazovanja 2017-2025,
www.gointernational.uns.ac.rs/index.php/component/_
- [3] Internet stranica, www.razvojkarijere.bg.ac.rs
- [4] Internet stranica, www.razvojkarijere.uns.ac.rs
- [5] Sanja Škorić, Stefan Ditrih, *Innovation in teaching through additional pedagogical trainings of professors*, Međunarodna konferencija - Research in education and training: International Aspects of Education and Training, Ljubljana, 18.-19. 09. 2019.
- [6] Brandon, Busteed, *Career Services Will Define The Next Big Boom In College Enrollment*, 2020., Career Services Will Define The Next Big Boom In College Enrollment (forbes.com)
- [7] Internet stranica, Careers Service | Lund University
- [8] Internet stranica, Study Guidance | Student web (mau.se)
- [9] Class of 2019 – Career Outcomes Report, Academic year 2018-2019, Class of 2019 Career Outcomes Report (uark.edu)